

עברית שפה אנגלית

פורסם ע"י רענן שקד, נובמבר 2018, בעיתון ידיעות אחרונות

בזמן האחרון אני חושב למתג את עצמי מחדש תחת השם Raanan Shaked. איך נשמע לכם? אני יודע, זה בדיוק השם שלי, אין בזה שום דבר חדש, אבל קשה שלא להבחין בשינוי העצום שחל בו: עכשיו הוא כתוב באנגלית, וזו שפה שכשדברים נכתבים בה הם הופכים למותג בינלאומי.

אני יודע את זה כי זה בכל מקום סביבי. רק השבוע ראיתי מודעה לדלתות רב-ברית חדשות של המותג Alon Livne. מי זה אלון ליבנה? אין לי מושג – בערך שלו בוויקיפדיה מספרים שהוא מעצב בינלאומי שהתחיל בתוכנית "פרויקט מסלול" ומאז הוא גר בשינקין (בוויקיפדיה זה עדיין סוג של סמל סטטוס, תסלחו להם) עם בן זוגו האדריכל גיל איילון (Gil Ayalon), ואני ממש מצטער שלא היה לי מושג, כי אני כזה פרובינציאלי. האמת שגם לא הייתי לחלוטין מודע למותג הבינלאומי Avi Fadida עד שראיתי את שלט הענק על המספרה שלו בארלוזורוב באותיות אלה ממש ושוב הרגשתי כמו עולב ארצישראלי מצוי שלא יודע מהחיים שלו על העולם הגדול ומעצבי השיער המפורסמים הפועלים בו.

למעשה, אני כל כך לא בעניינים – באמת, כל הנסיעות האלה לחו"ל לא עזרו לי בכלום להכיר את העולם ומפורסמיו – עד שלא היה לי שום מושג לגבי ארונות ההזזה המפורסמים Delkoub או גלריית Nirit Levav Packer הנודעת שביפו, או בעצם כמעט כל מפרסם ישראלי מקומי, שלא לומר זעיר עד גבה-בורגני, שהפסיק כליל לאיית את שמו בעברית במודעות. כי, אתם יודעים, באנגלית אתה מותג-על-עולמי בזמן שבעברית אתה נירית לבב-פקר, שאחותי בטח הכירה מהשכונה בתור הילדה המעצבנת.

עכשיו תראו; אני מבין שישראלים חולמים באנגלית – מלבד שלמה יידוב שעדיין תקוע בספרדית – ושכולנו רוצים אקזיט ולא סתם יציאה סדירה, ובכל זאת, לא הייתם אומרים שהעסק די התחפף לאחרונה? כלומר, מילא שאייל שני תוקע את המילה Miznon באמצע ניו יורק ומביך אותי כי אני קולט שנשעתי עד מנהטן רק כדי לתקוע פיתה עם כרובית – לפחות שני באמת מצליח בניו יורק; אבל מה אני אמור לעשות עם Sigal Dekel, שהיא, בואו, שכירה ברשת Crazy Line, שהיא, בואו, "הרשת הגדולה בישראל לאופנת נשים", אם לצטט מהאתר שלהם?

אז מה כל האנגלית הזאת משנה, בעצם? מה אני צריך אותה אם מדובר, בסוף, בישראלים שפועלים בעיקר – או רק – בישראל, והם מותגים בינלאומיים רק מעט פחות מפלאפל דבורה? אבל לך תנסה להשחיל מילה בעברית במהלך כל הפסקת פרסומות בערוץ

טלוויזיה מסחרי בישראל, שמנסה כרגע לשווק לי את סדרת Be Yourself של מותג-העל האוניברסלי Golf; את מעדן החלב Yolo Black שהגיע ארצה כל הדרך מפסגות התהילה של תנובה באזור התעשייה אלון תבור; את Pepper אפליקציית הבנק הבינלאומית שכבשה את ראש"צ; את "לאומי קארד" Payback שמפרסמת כוכבת-העל הבינלאומית קרן מור; ואת "Freedom is Basic" הסלוגן שהשיק אלפי קפוצ'ונים זולים שנמכרו בכל רחבי העולם המערבי שבין העיר התחתית חיפה לגלילות. למעשה הפסקות הפרסומות בישראל עושות מאמץ מיוזע כל כך להשאיר רושם כאילו כולנו יושבים כרגע באפר-איסט סייד ומבקשים מפליפה, העובדת הפורטוריקנית שלנו, שתעביר מחר עוד ויש בחדר הארונות עם סנו Jet, עד שאני מוכרח לתהות איך קרה שהעברית מגורשת מחיינו דווקא בעידן הלאומי ביותר בתולדות ישראל. איך קורה שתחת שלטונם של אינספור נאמני מולדת ולאומנים גאים מבחירה – מרגב ועד חזן, מבנט ועד סמוטריץ' – העברית מתבוללת, שלא לומר משתרללת לגמרי, מדי הפסקת פרסומות, מדי דפדוף בעיתון או ברשת?

כי הייתם חושבים שלאנשים שמוכנים להיהרג על חוק הלאום וקביעתו לפיה "עברית היא שפת המדינה" תהיה היושרה לוודא שהחוק מייצג, במינימום, איזו מציאות ישראלית ממשית, ולקבוע בהתאם שעבריש, או עברינג, או עברית-עם-נגיעות, היא לגמרי שפת המדינה כרגע (וערבית לא. את זה עדיין חשוב מאוד לעגן בחוק.!). אבל לא; ישראל – מסוגרת, לאומית, פרובינציאלית ומחוברת לעצמה וללאומיותה יותר מאי-פעם – עדיין חיה, מבחינתה, בלב העולם האנגלו-סקסי, טבריה פינת השדרה החמישית. כולל חברים שלי מההייטק שמסתמסים איתי באנגלית כי זה "יותר מהר" להם; וחברים שלכם שקוראים לילדיהם מאי וקוראל וליאם וליב ואמלי ונטלי בזמן שהשם הכי יפה לילדה בישראל הוא בכלל מיכל. ויעל. ויערה. ועוד כמה שמות שאתם לפחות יודעים מה המקור והמשמעות שלהם ואיך הם רלווטיים לחייכם. אבל העברית, דווקא בעידן שבו כולנו הולכים עם כל הישראליות בחוץ ובטוחים שזה עושה לגויים אור (הגויים בתגובה: "תכניסו את זה בחזרה, אחר כך נדבר"), הולכת ומאבדת תאוצה ורלוונטיות, ונאמניה הולכים ומתמעטים. ובואו לא נתחיל בכלל עם עברית כתובה, כי גם ישראלים כותבים (כולם) חדלו לקיים יחסים סדירים עם סימני פיסוק, וחלקם (היי, רוני מאנה) פשוט ויתרו עליהם קומפלט כי בינינו, זה סתם תופס מקום.

ובואו לא נטרחן עם מותו של ה"כש" לטובת "ש" ועוד דברים שרק אנשים בגילי לוקחים מספיק ללב כדי לנסות אשכרה לעניין בזה את הציבור. אז בסדר; אני יודע ששפות הן יצור חי, דינמי, מתפתח, משתנה – הכל בסדר. אבל האופן שבו העברית סופגת לגופה את קליעי האנגלית והופכת מחוררת יותר ויותר, עד שהיא כמעט קורסת, הוא לא רק מכוּעַר ומדכא, אלא גם מסריח מפרובינציאליות מיושנת

שרואה בעצם איות משהו באנגלית סוג של שדרוג.

בחיאת; האם העובדה שקוראים לכם "ייס" ו"הוט" ו"סלקום" – TV" וזה גם נכתב באנגלית – גורמת לי לחוש כי 300 השקלים החודשיים שלי מחברים אותי טוב יותר לאמריקאיותי הקוסמופוליטית? זו הסיבה שאני מחבב את הבחירה של ערוץ 11 ב"כאן"; מיתוג שאומר לי, בשפתי, הרבה יותר מכפי ש"הוט" תאמר לי אי-פעם בשפתי השנייה, נטולת הרבדים. "כאן" היא מילה שיש לה משקל סגולי משמעותי בתודעתי; "הוט" היא מילה שלמדתי בכיתה ה' ומעולם לא קיימתי איתה יחסים.

וכן, כולנו רוצים בסוף לצאת החוצה, להיגאל מהביבים – והשרות, והיאירים – ולמכור את עצמנו ומרכולתנו לעולם כולו, שלא לומר לנטפליקס; אבל בואו נזכור שעוד בטרם הפכה "פאודה" ל-Faуда-עולמית מצליחה, מדובר היה בסדרה שנוצרה ושווקה בעברית משולבת באחותה האמיתית; ערבית.

ובואו ניצמד לעברית. זו שפה קטנה, מצוינת ומקסימה, שאומרת לנו הכל. ורק אנחנו פה, כמה מיליוני אנשים בודדים, מסוגלים לשמור עליה בחיים. כל מה שאנחנו צריכים לעשות זה להשתדל לא להרוג אותה.

(פורסם בנובמבר 2018)